

Sygn. akt I CSK 28/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSA Jan Kremer

w sprawie z powództwa Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w W.

przeciwko Energetyce Ciepłej O.(...) S.A. w O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 1 grudnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 27 sierpnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną; oddala wniosek strony powodowej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej - Energetyka Ciepła O.(...) S.A. z siedzibą w O. od wyroku Sądu

Okręgowego w W. z dnia 2 marca 2009 r., którym utrzymano w mocy nakaz zapłaty tegoż Sądu z dnia 20 listopada 2008 r. zasądający od pozwanej na rzecz strony powodowej - Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. z siedzibą w W. kwotę 199 237,99 zł wraz z kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny ustalił, że powodowa Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. w dniu 6 lipca 1998 r. zawarła z Przedsiębiorstwem Usług Techniczno-Socjalnych (później zmianie uległa jego nazwa na Przedsiębiorstwo Usług Ciepłowniczych) umowę pożyczki na wsparcie realizacji programu restrukturyzacji i modernizacji ciepłowni. W dniu 24 sierpnia 2007 r. nastąpiła sprzedaż w/w Przedsiębiorstwa na rzecz pozwanej Energetyki Ciepłej O.(...) S.A. W dniu 25 września 2007 r. pozwana dokonała spłaty kapitału pożyczki w kwocie 1.166.000 zł. Do spłaty pozostały jeszcze naliczone przez powodową Agencję odsetki za zwłokę w płatności sumy pożyczki. Odsetki te - na dzień 31 października 2007 r. - zamknęły się kwotą 440.104,16 zł. Pozwana dokonała częściowej spłaty w wysokości 240.866,17 zł, a do spłaty pozostała jeszcze kwota 199.237,99 zł stanowiąca naliczoną na dzień 31 października 2007 r. należność z tytułu odsetek za opóźnienie. Kwoty tej dochodziła strona powodowa w postępowaniu sądowym i została ona zasądzona nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy. Sąd Okręgowy utrzymał nakaz zapłaty w mocy, a Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej uznając, że strony w umowie wyraźnie dopuściły możliwość kumulacji dwóch rodzajów odsetek, tj. odsetek za opóźnienie i odsetek od kapitału.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną złożyła strona pozwana, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w W. przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości. Skarżąca powołała się na obie podstawy kasacyjne. Wskazała w szczególności na naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozważenie i nieustosunkowanie się do wszystkich zarzutów apelacyjnych, a także art. 65 § 2 k.c. oraz art. 58 § 2 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. przez przyjęcie, że strony w umowie dopuściły możliwość łącznego naliczania odsetek od zaległej kwoty kapitału. Na wypadek natomiast podzielenia tego poglądu, wniosła o uznanie tego postanowienia umowy za sprzecznego z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż powołane w niej podstawy okazały się nieuzasadnione.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że poza kontrolą Sądu Najwyższego pozostaje kwestia poczynionych przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych. Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), zarzuty zaś dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów nie mogą być w ogóle rozpoznawane w ramach postępowania kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.). Z tego względu co do samej zasady chybiony był zarzut polegający na zakwestionowaniu ustalonej przez Sąd Apelacyjny treści umowy. Z poczynionych ustaleń wynika natomiast, że strony w przepisie § 5 ust. 5 umowy wyraźnie dopuściły możliwość kumulatywnego naliczania odsetek od niespłaconej części kapitału, z jednej strony przez należne stronie powodowej z mocy ustawy odsetki za opóźnienie, z drugiej zaś - odsetki kapitałowe ustalone w umowie. Wykładnia dokonanego i jednobrzmiącego postanowienia umowy nie nasuwa żadnych zastrzeżeń z punktu widzenia treści normatywnej zawartej w art. 65 § 2 k.c. W tym stanie rzeczy kontroli Sądu Najwyższego może być poddane jedynie zagadnienie, czy takie postanowienie umowne nie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 i 3 k.c.), a w konsekwencji dotknięte sankcją nieważnością.

Rozpatrując powyższe zagadnienie, stwierdzić należy, że w aktualnym porządku prawnym nie powinno budzić wątpliwości, iż strony mogą w umowie przewidzieć zarówno kumulację obu rodzajów odsetek należnych wierzycielowi, jak i możliwość ustania obowiązku uiszczania odsetek kapitałowych i zastąpienia ich, od chwili, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem swojego świadczenia pieniężnego, odsetkami przewidzianymi w art. 481 § 1 k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 17 października 2008 r., I CSK 187/08, niepubl.). Dopuszczalność takiej kumulacji, jak miało to miejsce w niniejszej sprawie, pozostaje w granicach swobody kontraktowej stron zagwarantowanej ustawowo w art. 353¹ k.c. Strony mogą zatem swobodnie ukształtować łączący je stosunek prawny także w zakresie ukształtowania wysokości i rodzaju naliczanych odsetek. Ograniczenie co do wysokości odsetek umownych zawiera jedynie art. 359 § 2¹ k.c. przez ustanowienie odsetek maksymalnych. Teoretycznie kwestię ujmując, w razie kumulacji odsetek przepis ten w niektórych sytuacjach mógłby oczywiście znaleźć zastosowanie. W literaturze można co prawda spotkać się z poglądem, że uprawnienie wierzyciela do odsetek za opóźnienie na podstawie art. 481 k.c. eliminuje co do zasady możliwość pobierania odsetek kapitałowych uregulowanych w art. 359 § 1 k.c. ale pogląd ten jest trafny tylko w wypadku, gdy strony nie uregulują tej kwestii odmiennie w umowie. Tymczasem strony niniejszej sprawy wyraźnie przewidziały, że od zaległych rat

kapitałowych, jak i zaległych odsetek od kapitału będą pobierane odsetki za opóźnienie, co nie wstrzymuje – stosownie do umowy - „naliczania bieżącego oprocentowania od kapitału”.

Omawiane postanowienie umowne nie może być również, w okolicznościach sprawy, uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Brak w tym zakresie jakichkolwiek ustaleń faktycznych Sądów rozpoznających sprawę. Samo powołanie się przez skarżącego na argument, że sprzeczność ta wynika z faktu, iż pożyczkodawcą jest podmiot działający w imieniu Skarbu Państwa i dysponujący środkami Skarbu Państwa a pożyczkobiorcą przedsiębiorstwo objęte restrukturyzacją nie jest wystarczające. Nie wynika bowiem z niego, że sposób ukształtowania wzajemnych praw i obowiązków stron w kontekście całej umowy jest nie do pogodzenia z zasadami współżycia społecznego. Wniosek taki nie wynika także ze szczegółowej analizy treści zawartej między stronami umowy. Strony zawierające umowę działały jako podmioty profesjonalne zajmujące się obrotem gospodarczym i powinny przewidywać konsekwencje prawne dokonywanych przez nie czynności. W szczególności odnosi się to do strony pozwanej.

Podstawa skargi kasacyjnej dotycząca naruszenia przepisów postępowania ogranicza się do zarzutu nierozważenia i nieuzasadnienia przez Sąd drugiej instancji zarzutu apelacji naruszenia art. 58 § 1 i 2 oraz art. 353¹ k.c. Wobec zaistniałej niezasadności dalej idącej podstawy kasacyjnej dotyczącej naruszenia przepisów kodeksu cywilnego, a zatem zarzutu naruszenia prawa materialnego, twierdzenie to należy uznać za nietrafne.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną pozwanego jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Sąd Najwyższy oddalił wniosek strony powodowej o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego, albowiem odpowiedź na skargę kasacyjną została złożona po upływie ustawowego terminu. Tym samym wniosek ten był bezskuteczny.